

**МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
КАФЕДРА ФАРМАКОЛОГІЇ ТА МЕДИЧНОЇ РЕЦЕПТУРИ**

МАТЕРІАЛИ

**II науково-практичної інтернет-конференції
з міжнародною участю на тему «Сучасні аспекти досягнень
фундаментальних та прикладних медико-біологічних напрямків
медичної та фармацевтичної освіти та науки»**

Харків, 17.11.2023

Редакційна колегія

В.В. М'ясоєдов, Т.І.Єрмоленко, О.М.Шаповал

Сучасні аспекти досягнень фундаментальних та прикладних медико-біологічних напрямків медичної та фармацевтичної освіти та науки: матеріали II науково-практичної інтернет-конференції з міжнародною участю (ХНМУ, Харків, 17 листопада 2023 р.)/Міністерство охорони здоров'я України, Харк. нац. мед. ун-т. – Харків : ХНМУ, 2023. – 366 с.

Матеріали, наведені у збірці, висвітлюють сучасні напрямки та шляхи підвищення якості медичної та фармацевтичної освіти, результати фундаментальних та прикладних наукових досліджень потенційних та нових лікарських засобів, інноваційні підходи підвищення якості фармакотерапії з позиції доказової медицини та управлінські, економічні та організаційні аспекти охорони здоров'я.

Збірка розрахована для широкого кола наукових та практичних працівників медицини та фармації.

УДК 378:61:001(082) ХНМУ

© Харківський національний
медичний університет, 2023

Секція 1. Сучасні напрямки та шляхи підвищення якості медичної та фармацевтичної освіти

БЕЗПЕРЕРВНИЙ ПРОФЕСІЙНИЙ РОЗВИТОК ФАРМАЦЕВТА

Білан О.А., Л.Г. Новикова Л.Г., Марченко-Толста К.С.
ПВНЗ «Київський медичний університет», м. Київ, Україна
o.bilan@kmu.edu.ua

Резюме. Безперервний професійний розвиток фармацевтів спрямований на планування, розробку, проведення та оцінювання освітніх програм у різних форматах навчання для задоволення освітніх потреб фармацевтичних фахівців, з іншого боку для фармацевтів це досягнення професійних цілей, будь то здобуття/підтримання компетенцій для практики або поглиблення/розширення знань, навичок та практики.

Ключові слова: безперервний професійний розвиток фармацевтів, безперервний професійний розвиток, БПР, фармацевтичні компетенції

Summary. The continuing professional development of pharmacist is dedicated to planning, developing, conducting and evaluating educational programmes in various learning formats to meet the educational needs of pharmaceutical professionals, on the other hand, for pharmacists it is the achievement of professional goals, whether it is the attaining/maintaining competencies for practice or advancing/expanding of knowledge, skills and practice..

Key Words: Continuing pharmacy professional development, CPPD, Continuing professional development, CPD, pharmaceutical competencies

Вступ. Останні дослідження змін і тенденцій розвитку фармацевтичного сегменту глобального ринку праці до 2030 року свідчать про очікування зростання попиту на фармацевтичних фахівців у всіх регіонах світу, незалежно від рівня економічного розвитку країн, стану розвитку фармацевтичної галузі, обсягу ринку фармацевтичних товарів і т. ін. [1]. Відповідно державні фармацевтичні служби країн розуміють проблеми дефіциту фармацевтичних кадрів і спостерігають підвищення ролі пересічних спеціалістів як найважливішого фактору розвитку фармацевтичної галузі. Працюючі спеціалісти, студенти, викладачі, тренери та експерти постійно вдосконалюють свої навички, знання та досвід шляхом безперервного професійного розвитку фармацевта (БПР, англ. - Continuing pharmacy professional development, CPPD), що впливає на рівень професіоналізму в галузі.

Мета та завдання дослідження. В Україні і за кордоном фахівці різних галузей намагаються розробити модель БПР, у фармацевтичній галузі такі моделі різноманітні і знаходяться у стадії розробки. Тому нашим завданням було вивчити міжнародний досвід створення моделей БПР і описати інструменти БПР в Україні.

Матеріали та методи дослідження. Аналіз відкритих джерел в інтернеті і літератури (першоджерел); контент-аналіз текстів.

Результати та їх обговорення. У процесі проведення дослідження ми встановили, що можна виділити три основні стратегічні цілі БПР фармацевта:

1. Отримання переваги для кожного фахівця, який займається БПР;

2. Збільшення статусу викладачів, тренерів;

3. Надання голосу фахівцям-практикам, які можуть впливати на політику і практику в професійному полі фармації.

Якщо БПР фармацевта визначити як ключовий стратегічний момент у професійній фармацевтичній діяльності, тоді необхідно обговорювати питання про фармацевтичну освіту, підготовку кадрів та БПР фармацевта, що сприяли б: 1) заохоченню професійності роботодавцями й організаціями-партнерами та 2) підтримці розвитку професійності в усій фармацевтичній галузі. Відповідно має значення сприяння використанню технологій підтримки професійного розвитку фармацевта, встановлення для всіх спеціалістів галузі орієнтирів і можливостей розвитку знань і навичок, які відображали б сучасні практики за допомогою планування, обліку та оцінки окремих програм БПР.

Щоб усвідомити важливість змін у професійній освіті у фармації, необхідно використати практики інших держав, вивчити їхній досвід у просуванні БПР фармацевта, тож важливим є фахове спілкування та обмін досвідом, долучення до організацій-спільнот членів БПР, отримання та надання інформації про БПР.

Професійний розвиток - це не просто дотримання принципів безперервного вдосконалення відповідно до найкращих зразків професійної практики, це також досягнення високої особистої професійної репутації. Визначення БПР ширше, ніж зазвичай вважається - участь у курсах, семінарах чи формальне навчання. Це критична рефлексія з вивчення досвіду та діяльності, вдосконалення практики, демонстрація безперервного розвитку. БПР означає збереження, покращення та розширення відповідних знань і навичок у предметі спеціалізації, а також власне навчання та підготовку, які позитивно впливають на практику та досвід.

Дедалі більше досліджень у сфері БПР показують, що різні види професійного розвитку розрізняються на практиці на підставі професійного діалогу про викладання та навчання, а також удосконалення практики через проведення різних заходів: коучинг, наставництво, спостереження та взаємна підтримка. Просвітницькі заходи корисні для отримання та оновлення знань, але не можуть призвести до підвищення кваліфікації. Таким чином, при ухваленні рішення щодо власних пріоритетів у БПР важливим є розгляд видів БПР, які є найефективнішими для розвитку особистої практики. Це означає, що особисто кожному фахівцеві потрібно показувати щороку, що він покращує відповідні знання та навички в предметній галузі, у навчанні або в професійній підготовці. У цьому сенсі БПР є персональною діяльністю, яка здійснюється з метою бути в курсі останніх подій у предметній царині та слідкувати за змінами в методах навчання.

Для фахівців у сфері фармацевтичної освіти Така персональна діяльність зараховуватиметься, як значуще професійне зростання і дасть відповідь на запитання:

- якого професійного зростання досягнуто цього року?
- як ця діяльність впливає на процес викладання?

— чи можна представити докази того, що є різниця до і після навчання і чи є вплив на студентів, колег або організацію, в якій працює фахівець.

Щороку БПР має демонструвати саморегульований професійний розвиток, що відображає покращення та позитивний вплив у контексті дотримання якості викладання.

НПР має складатися із заходів, що є найактуальнішими для плану особистого професійного розвитку і може варіюватися від формального (семінари, конференції, курси) до неформального (наприклад, читання журнальних статей, огляд веб-сайтів). Рішення щодо відповідного БПР ухвалюється індивідуально, що сприяє підвищенню професіоналізму, особисто і на власний розсуд ухвалюється рішення щодо ефективних і передових практик.

Нами було систематизовано способи покращення знань та навичок у професійній діяльності викладача медичного університету фармацевтичного факультету:

- коучинг (коучинг інших, коучинг у предметній або професійній галузі);
- підвищення кваліфікації викладача;
- наставництво для нових колег;
- експертна оцінка;
- робота спостерігача;
- розробка спостережень;
- командна робота викладачів;
- керівник команди або робота у відділі самооцінки;
- проведення та поширення дослідницької діяльності;
- розробка нових механізмів зворотного зв'язку (студенти та колеги);
- проведення нарад і зустрічей профільних фахівців;
- побудова професійного спілкування \ навчання навичкам спілкування;
- консультант з питань БПР або розробник електронного ресурсу;
- участь у комітеті, раді або керівництві в предметній галузі;
- відвідування громадських організацій або партнерів;
- участь у проектах, розробках, перевірках;
- читання та аналіз книжок і журнальних статей у предметній галузі;
- оновлення знань через Інтернет або телебачення (у тому числі для викладачів), інші засоби масової інформації та обговорення їх з групою колег;
- обмін ідеями через доступні ресурси з іншими викладачами.
У предметній спеціалізації можна підвищити кваліфікацію:
 - спеціальні галузеві акредитовані курси;
 - відрядження на підприємства промисловості;
 - участь у професійних організаціях;
 - робота як екзаменатор, експерт;
 - відвідування брифінгів, урочистостей з нагоди нагородження колег;
 - підготовка презентацій і доповідей на конференції за предметом діяльності;
 - контроль досліджень;
 - контроль підготовки тренінгів;

- випереджальне планування і проектування в предметній області;
 - планування та управління персоналом або розвитком подій;
 - написання звітів і документів для інформування колег;
 - організація поїздок, представництв і стажувань;
 - читання останніх журнальних статей у предметній галузі;
 - огляд книг або статей для колег;
 - оновлення знань через інтернет, ТБ, засоби масової інформації;
- інформаційні технології та електронне навчання для вдосконалення практичних навичок.

Особисті потреби в БПР неоднозначні, з нашої точки зору вони виражаються в потрійному особистому професіоналізмі:

- предмет спеціалізації;
 - викладання;
- навчання.

Усі частини особистої професійної діяльності є однаково важливими, проте існує баланс діяльності, який може змінюватися протягом року, відповідно змінюються пріоритети та план БПР.

Оцінку впливу того чи іншого способу БПР на професійну діяльність можна зробити шляхом порівняння мети, що була поставлена на початку періоду, та фактично досягнутими результатами. Таким чином, на стадії планування необхідно встановити:

- якої різниці необхідно досягти і для кого;
- коли;
- фактичні дані порівняти з тими, які були заплановані;
- які докази необхідно отримати.

У процесі оцінювання впливу БПР необхідно визначити різницю в професійній діяльності та розвитку на практиці.

Не завжди на практиці все відбувається за планом, тому отримання випадкових або незрозумілих результатів може свідчити про глибокі знання або після критичного осмислення дасть стимул до подальшого вдосконалення.

Планування БПР та оцінка його впливу на реальні результати у професійній діяльності у фармації потребує різних поглядів:

- з особистого погляду;
- очима колег;
- з точки зору студентів;
- з теоретичної точки зору.

Для більшої об'єктивності потрібно обговорити результати професійної діяльності з колегою або групою колег, які можуть виступати як критичні друзі, при цьому такого роду навчальні розмови (можливо віртуальні) можуть підтримувати процес професійного розвитку.

Висновки. БПР – життєздатна модель, яка пропонується фахівцям у фармації для індивідуального безперервного навчання та особистого вдосконалення.

У фармацевтичній галузі існують подальші завдання дослідження: 1) розробка підходів до стандартів БПП у фармацевції, що ґрунтуються на професійних компетентностях; 2) дослідження особливостей БПП у різних сферах фармацевції; 3) методичне обґрунтування програм кар'єрного розвитку фахівців фармацевції; 5) розробка стандартів БПП для спеціалістів у галузях фармацевтичного менеджменту та маркетингу; 6) розробка рекомендацій для створення центру БПП на рівні фармацевтичної галузі та планування його фінансування; 7) обґрунтування моделі системи CPPD у закладі вищої освіти фармацевтичного профілю на електронній платформі.

Список літературних джерел

1. International Pharmaceutical Federation. Режим доступу : <https://www.fip.org/file/2077>